

DECIZIE nr. 4/14
din 16.12.2020

***Cu privire la aprobarea Planului de Dezvoltare
Economică al raionului Dubăsari pentru anii 2021-2023,
în cadrul proiectului „Primarii pentru Creștere Economică”***

În conformitate cu art. 43 alin. (1) lit. j) din Legea Republicii Moldova privind administrația publică locală nr. 436/2006, art. 4 alin. (2) din Legea Republicii Moldova privind descentralizarea administrativă nr. 435/2006, în temeiul Acordului-cadru dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Comunităților Europene privind asistența externă, semnat la Bruxelles la 11 mai 2006, ratificat prin Legea nr.426/ 2006, Deciziei Consiliului raional nr.5/2 din 26.12.19 „Cu privire la aprobarea Programului de activitate al Consiliului raional Dubăsari pentru anul 2020”, examinînd informația prezentată de dl D.Popa, vicepreședintele raionului, avînd în vedere avizul comisiilor consultative de specialitate, Consiliul raional Dubăsari **DECIS:**

1. Se aprobă Planul de Dezvoltare Economică al raionului Dubăsari pentru anii 2021-2023, în cadrul proiectului „Primarii pentru Creștere Economică”, conform anexei.
2. Se pune în sarcina vicepreședintelui raionului, dl Dmitri Popa:
 - 2.1. să prezinte anual Consiliului raional informația privind rezultatele obținute în realizarea Planului de Dezvoltare Economică al raionului;
 - 2.2. să actualizeze anual, la necesitate, Planul aprobat, înaintînd propuneri concrete de completare, modificare a acestuia.
3. Controlul asupra executării prezentei Decizii se pune în sarcina președintelui raionului, dl G.Filipov.
4. Prezenta decizie intră în vigoare la data includerii în Registrul de stat al actelor locale.

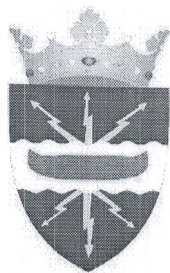
Președintele ședinței

Secretarul Consiliului raional

Grigore POLICINSCHI

Maria JIMBEI

PLAN DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ LOCALĂ

a Raionului Dubăsari

2021 - 2023

Raionul Dubăsari este cel mai atractiv raion din punct de vedere turistic și investițional din
Moldova

Octombrie 2020

Planul de dezvoltare economică locală (DEL) al raionului Dubăsari a fost elaborat în mod participativ și transparent, ghidat de Parteneriatul pentru Dezvoltare Economică Locală.

Planul DEL a fost aprobat de către Consiliul Raional pe data de 16 decembrie 2020, Nr. 4/14

*Acest plan a fost pregătit cu asistența tehnică a inițiativei **Primarii pentru creștere economică** a Comisiei Europene. A fost revizuit de către experții Băncii Mondiale, fiind considerat corespunzător abordării Inițiativei Primarii pentru Creștere Economică.*

**Mayors for
Economic Growth**

Conținutul aparține și rămâne responsabilitatea exclusivă a Consiliului Raional Dubăsari.

Prefață

Stimați cetățeni ai raionului Dubăsari,

Planul de Dezvoltare Economică Locală pentru 2021-2023 este un document important care răspunde necesităților și provocărilor mediului de afaceri. Raionul are nevoie de o viziune clară referitor la creșterea economică și atragerea investițiilor în vederea implementării proiectelor de dezvoltare și facilitării dezvoltării afacerilor.

Acest plan este foarte important pentru prosperarea raionului și dezvoltarea durabilă, fiind un document bine structurat și consultat cu mediul de afaceri și societatea civilă. Viziunea noastră include câteva elemente ale raionului Dubăsari: comunitate, cooperare, activitatea economică și infrastructura fizică și de afaceri. Sunt sigur că rezultatele propuse pot fi atinse prin combinarea eforturilor comunității, sectorului public și celui privat. Mulțumesc mult tuturor actorilor implicați la ședințe și discuții care și-au împărtășit gândurile, provocările, au identificat soluții și potențiale activități, cei care au contribuit la elaborarea declarației de viziune și modul în care aceasta poate fi atinsă.

De asemenea, vreau să vă asigur de faptul că vom lucra în strânsă cooperare cu comunitatea de afaceri și cea civică pentru implementarea planului. Vom lucra și ne vom implica în activitățile ce se vor desfășura în cadrul Inițiativei Primarii pentru Creștere Economică pentru o mai bună înțelegere a rolului autorității locale în dezvoltarea economică și pentru preluarea practicilor de la municipalități mai dezvoltate.

Cu respect,

Dmitri POPA

Vicepreședintele raionului Dubăsari

Numele: Popa Dmitri

Funcția: Vicepreședinte pe domeniul economic, agro-industrial

Adresa: MD-4572, Republica Moldova, raionul Dubăsari, satul Coșnița, str. Păcii 70

Telefonul: 0248 44 750

Fax: 0248 44 758

Email: dubasari@list.ru

Website: www.dubasari.md

CUPRINS

1. REZUMATUL EXECUTIV	3
2. LISTA DE ABREVIERI.....	5
3. INTRODUCEREA PLANULUI	6
4. PROCESUL DE ELABORARE A PLANULUI DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ LOCALĂ A RAIONULUI DUBĂSARI.....	6
5. ANALIZA ECONOMICĂ LOCALĂ A RAIONULUI DUBĂSARI	7
5.1. <i>Analiza structurii economiei locale</i>	7
5.2. <i>Cooperare și relaționare locală.....</i>	9
5.3. <i>Administrație prietenoasă cu businessul, transparentă și necoruptă.....</i>	10
5.4. <i>Acces la finanțare</i>	10
5.5. <i>Terenuri și infrastructură.....</i>	11
5.6. <i>Cadrul de reglementare și instituțional.....</i>	12
5.7. <i>Abilități și capital uman, Incluziune</i>	12
5.8. <i>Poziționare externă și marketing.....</i>	13
6. ANALIZA SWOT	14
7. VIZIUNEA ȘI OBIECTIVELE	15
8. PLANUL DE ACȚIUNI	16
3. MECANISMUL DE FINANȚARE	18
4. INDICATORII ȘI MECANISMELE DE MONITORIZARE	20
ANEXA A. PROCESUL DE ELABORARE A PLANULUI DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ LOCALĂ.....	1

1. Rezumatul Executiv

Raionul Dubăsari este situat pe ambele maluri ale râului Nistru, la o distanță de 35 km de municipiul Chișinău. În componența raionului Dubăsari intră 15 sate incluse în 11 primării, care sunt amplasate pe trei platouri: Platoul Coșnița, Platoul Cocieri și Platoul Ustia.

În luna octombrie 2020, Consiliul Raional a aderat la programul "Primarii pentru Creștere Economică". Până în momentul aderării, grupul de lucru format de Consiliul Raional a organizat un proces de consultare largă cu mediul de afaceri din raion, primăriile, cetățenii și societatea civilă în vederea elaborării unui "Plan de Dezvoltare Economică Locală a raionului".

Profilul teritorial economic al raionului Dubăsari reflectă, în mare parte imaginea economiei naționale. Ca și nivel național, cel mai popular domeniu de activitate pentru întreprinderile din raionul Dubăsari este comerțul. În acest domeniu activau 120 de companii în anul 2019, sau 46% din totalul companiilor din raion. Pe locul 2 se află agricultura, unde activau 43 de companii în 2019, ceea ce reprezintă aproximativ 17% din total. Celelalte companii activează în domenii precum construcții, transport activități de cazare și alimentație publică etc. Turismul reprezintă un sector cu potențial enorm de dezvoltare în raionul Dubăsari, dar care încă nu a fost exploatat la maximum. În prezent, există doar aproximativ 10 companii care prestează diferite servicii conexe sectorului de turism (cazare, activități de recreere și agrement etc.).

Printre principalele avantaje competitive ale raionului care au ieșit în evidență în urma analizei economiei actuale și a potențialului de dezvoltare existent se regăsesc turismul și agricultura de valoare adăugată înaltă. Potențialul turistic acvatic al localităților amplasate de-a lungul râului Nistru, relieful spectaculos, monumentele arhitecturale sunt doar câteva din patrimoniul turistic al raionului. De cealaltă parte, accesul la bazinul acvatic al râului Nistru și existența a două sisteme de irigare a terenurilor care împreună acoperă o suprafață de aproximativ 2500 ha reprezintă un avantaj competitiv foarte important pentru raionul Dubăsari. La fel, amplasarea localităților din raion la o distanță relativ mică de capitală și infrastructura rutieră de o calitate bună reprezintă un alt avantaj care poate fi exploatat în vederea promovării investițiilor în raion.

În urma analizei economiei raionului și a avantajelor competitive ale acestuia, grupul de lucru a stabilit următoarea viziune care va ghida dezvoltarea economică a raionului pe termen mediu și lung:

„Raionul Dubăsari este cel mai atractiv raion din punct de vedere turistic și investițional din Moldova”.

Pentru realizarea acestei viziuni, Consiliul Raional își propune să se concentreze pe două obiective majore în următorii 2 ani:

1. Dezvoltarea patrimoniului turistic al raionului Dubăsari și creșterea numărului de turiști care vizitează raionul cu 30% până în 2023.
2. Crearea și implementarea până în 2023 a cel puțin două programe de susținere a antreprenoriatului pentru tinerii și femeile din raionul Dubăsari.

Pentru realizarea primului obiectiv, Consiliul Raional își propune să realizeze o serie de acțiuni care ar contribui în primul rând la dezvoltarea potențialului turistic al raionului și la crearea infrastructurii pentru a oferi servicii turistice de calitate. Astfel de acțiuni sunt: crearea unui grup de lucru permanent la nivelul Consiliului Raional care coordona procesul de dezvoltare a turismului în raion, crearea unui centru de informare turistică, crearea și amenajarea unui traseu turistic etc.

Pentru stimularea activităților antreprenoriale, Consiliul își propune să extindă serviciile oferite de Incubatorul de Afaceri și Coșnița prin crearea a încă două sucursale, să inițieze, cu suportul

partenerilor de dezvoltare, cel puțin 2 programe de suport (financiar, informațional, metodologic etc.) pentru femei și tineri și alte acțiuni care stimula activitatea antreprenorială din raion.

2. Lista de Abrevieri

BNS	Biroul Național de Statistică
CR	Consiliul Raional
IFAD	Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
SWOT	Puncte tari, Puncte slabe, Oportunități și Amenințări
UE	Uniunea Europeană
USAID	Agencia Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională
M4EG	Inițiativa "Primăriei pentru Creștere Economică"
PDEL	Plan de Dezvoltare Economică Locală
APL	Administrație Publică Locală
AUAI	Asociații ale Utilizatorilor de Apă pentru Irigații
FDD	Fondul de Dezvoltare Durabilă din Moldova

3. Introducerea Planului

Raionul Dubăsari a aderat la programul "Primarii pentru Creștere Economică" în luna octombrie 2020.

Interesul manifestat pentru a elabora un - Plan de dezvoltare economică - are la bază intenția Consiliului Raional Dubăsari (în continuare – *Consiliul*) de a dezvolta un document de planificare strategică care să fie focalizat în exclusivitate pe depășirea provocărilor economice cu care se confruntă raionul.

În prezent, este în proces de elaborare Strategia de dezvoltare a raionului Dubăsari 2020-2025 care urmează să definească principalele direcții strategice de dezvoltare ale raionului, inclusiv la capitolul dezvoltare economică. Prezentul Plan nu înlocuiește sau anulează existența Strategiei sau altui document de planificare strategică, ci urmează să fie o parte integrantă sau complementară la celelalte documente care există sau urmează a fi dezvoltate. În același timp, acesta este singurul document de planificare strategică a raionului care se concentrează în mod prioritar pe dezvoltarea sectorului privat și crearea locurilor de muncă în raion.

Consiliul Raional (CR) este autoritatea reprezentativă și deliberativă a populației din raionul Dubăsari. Pentru realizarea cu succes a unui astfel de plan de dezvoltare la nivel raional este imperios necesară o colaborare strânsă între CR și fiecare Administrație Publică Locală (APL) de nivel I care intră în componența raionului Dubăsari. În acest sens, APL-urile de nivel I au fost consultate de-a lungul procesului de elaborare a prezentului plan, iar propunerile acestora se regăsesc în conținutul documentului.

La elaborarea acestui plan au fost luate în considerare și documentele de planificare strategică existente la nivel național precum Strategia Națională de Dezvoltare Regională pentru anii 2016-2020, Moldova 2020, Strategia Națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020 etc., precum și strategiile și programele regionale, așa ca Strategia de Dezvoltare Regională Centru 2016-2020.

4. Procesul de elaborare a Planului de dezvoltare economică locală a raionului Dubăsari

Planul de Dezvoltare Economică Locală a raionului Dubăsari a fost elaborat în conformitate cu principiile programului „Primarii pentru creșterea economică” (în engleză – Mayors for Economic Growth) și având la bază ghidul elaborat în cadrul aceleiași program privind structura și conținutul unui Plan de Dezvoltare Economică Locală (PDEL). În acest scop, Președintele Raionului a semnat o dispoziție referitoare la crearea parteneriatului de dezvoltare economică locală, care a servit în calitate de grup de lucru pentru elaborarea prezentului plan. În grupul de lucru au fost incluse 7 persoane din cadrul Consiliului Raional și mediul de afaceri care s-au întrunit în ședințe de lucru o dată la două săptămâni.

Grupul de lucru a organizat o serie de ședințe de consultare cu mediul de afaceri și cu APL de nivel I pentru a colecta informații privind provocările cu care se confruntă antreprenorii din raion și suportul de care au nevoie aceștia pentru a depăși provocările respective. Respectiv, au fost organizate interviuri aprofundate cu fiecare primar din raionul Dubăsari, au fost făcute vizite în teritoriu la cele 2 Asociații ale Utilizatorilor de Apă pentru Irigații (AUAI), la o serie de agenți economici (cca 90 agenți economici) și au fost organizate consultări cu o parte din locuitorii localităților din raion.

Indicatorii cantitativi privind economia raionului au fost colectați de către grupul de lucru atât în baza informațiilor solicitate de la Inspectoratul Fiscal, Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă cât și din sursele publice de informație, precum Biroul Național de Statistică.

5. Analiza economică locală a raionului Dubăsari

Raionul Dubăsari este situat pe ambele maluri ale râului Nistru, la o distanță de 35 km de municipiul Chișinău. Administrația raionului este localizată în satul Coșnița. În componența raionului Dubăsari intră 15 sate incluse în 11 primării, care sunt amplasate pe trei platouri: Platoul Coșnița, Platoul Cocieri și Platoul Ustia. Suprafața totală a raionului o constituie 309,22 mii hectare.

Profilul teritorial economic al raionului Dubăsari reflectă, în mare parte imaginea economiei naționale. Conform Indicelui mediului de afaceri regional elaborat de către IDIS Viitorul în anul 2017¹, raionul Dubăsari se plasează pe locul 24 din 35 de APL de nivel II evaluate. Scorul general obținut conform acestui raport este 3,37 (1 fiind cel mai mic scor iar 6 - cel mai mare), media pe țară fiind 3.48. Câteva din avantajele competitive ale raionului scoase în evidență de acest raport sunt: calitatea infrastructurii rutiere, impactul pozitiv al acțiunilor întreprinse de autoritățile locale și potențialul pentru dezvoltarea turismului.

5.1. Analiza structurii economiei locale

Numărul întreprinderilor din raionul Dubăsari este destul de modest în comparație cu celelalte raioane ale țării. Conform datelor prezentate de Biroul Național de Statistică (BNS), în anul 2019 existau 259 întreprinderi în raionul Dubăsari, cu 17 mai multe decât în 2018. Comparând cu celelalte raioane din țară, raionul Dubăsari se află la coada clasamentului la capitolul numărul total al întreprinderilor, având în spatele său doar raioanele Dondușeni, Ocnița, Basarabeasca și Leova. Din numărul total de întreprinderi care au depus situațiile financiare la BNS, 212 sunt microîntreprinderi, 39 sunt întreprinderi mici, 7 sunt întreprinderi mijlocii și doar 1 este întreprindere mare.²

Veniturile totale ale întreprinderilor din raionul Dubăsari s-au dublat în ultimii 3 ani (2017-2019)³. În 2019, aceste venituri au constituit peste 1,3 mld. MDL. În același timp, profiturile raportate de către întreprinderile din raion s-au redus în aceeași perioadă în jumătate, înregistrând în 2019 cifra de 22 mln. MDL. Acest lucru denotă faptul că chiar dacă numărul de întreprinderi și veniturile acestora au crescut, acestea devin mai puțin profitabile.

Ca și nivel național, cel mai popular domeniu de activitate pentru întreprinderile din raionul Dubăsari este comerțul. În acest domeniu activau 120 de companii în anul 2019, sau 46% din totalul companiilor din raion. Pe locul 2 se află agricultura, unde activează 43 de companii, ceea ce reprezintă aproximativ 17% din total. Celelalte companii activează în domenii precum construcții, transport activități de cazare și alimentație publică etc.

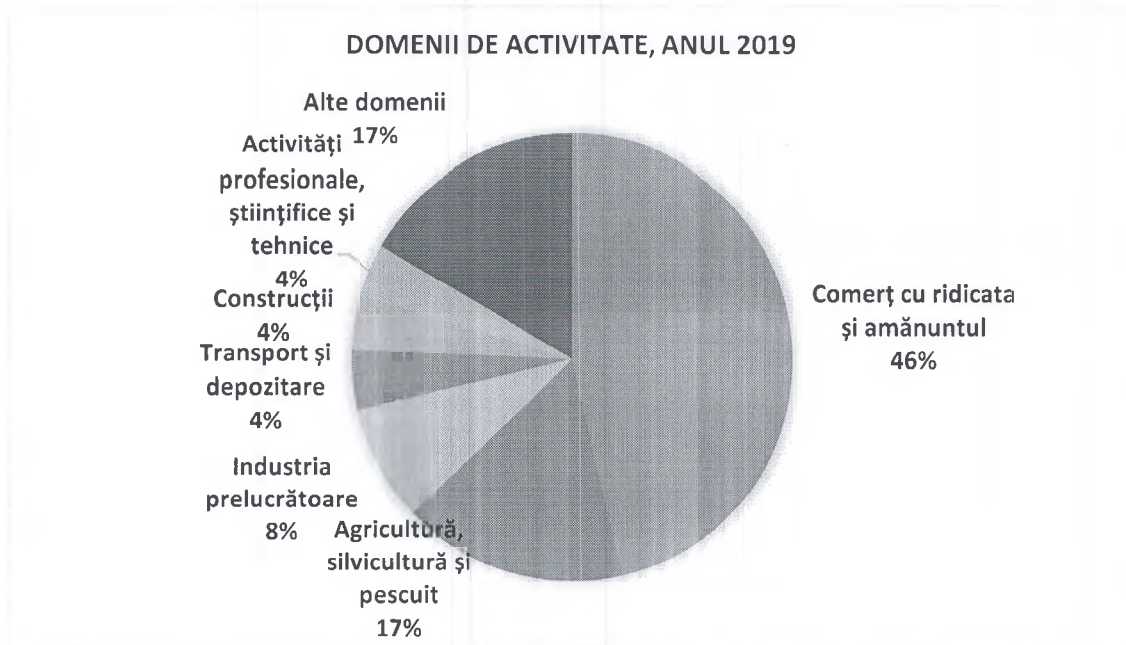
Figura 1: Domeniile de activitate ale companiilor din raionul Dubăsari

¹ Indicele mediului de afaceri regional elaborat de către IDIS Viitorul. Disponibil aici: <http://competitiveness.viitorul.org/profiles/13>

² Clasificarea a fost realizată de către Biroul Național de Statistică în baza Legii nr.179 din 21 iulie 2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii. Disponibil aici:

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120932&lang=ro

³ Datele prezentate de Biroul Național de Statistică. Disponibil aici: <https://statistica.gov.md>

Sursa: Biroul Național de Statistică a Moldovei

După cifra de afaceri, companiile din domeniul comerțului sunt pe departe primele în top, înregistrând venituri în 2019 de aproximativ 950 mln MDL sau aproximativ 75% din veniturile totale ale companiilor din raion. Aproximativ același tablou se înregistrează și la nivel național, unde aproximativ 48% din veniturile tuturor companiilor sunt încasate de cele din domeniul comerțului. În domeniul comerțului sunt create și cele mai multe locuri de muncă. În 2019, întreprinderile din acest domeniu au angajat aproximativ 480 de persoane, sau aproximativ 30% din totalul persoanelor angajate în sectorul privat. În același timp, acest domeniu nu este neapărat și cel mai profitabil. În 2019, cele 120 de companii din domeniul comerțului au raportat cumulativ pierderi de aproximativ 23 mln. MDL.

Agricultura este sectorul cu cea mai dinamică creștere din raion. Veniturile totale înregistrate de cele 43 de companii din acest domeniu au fost de 201 mln. MDL, o creștere cu aproximativ 90% față de 2017. Profiturile înregistrate de companiile din acest sector au crescut de mai mult de 2 ori din 2017 până în 2019, ajungând la cifra de 31 mln. MDL. Aceste cifre denotă o dinamică foarte pozitivă de dezvoltare a întreprinderilor agricole atât la capitolul venituri încasate, cât și la profituri. În același timp, agricultura reprezintă domeniul de activitate care creează cele mai multe locuri de muncă raportat la întreprindere. Aproximativ 8 locuri de muncă sunt create de fiecare întreprindere din domeniul agriculturii, în timp ce întreprinderilor din domeniul comerțului, de exemplu, creează doar 4 locuri de muncă.

Principala ramură a agriculturii dezvoltată în raionul Dubăsari este fitotehnia. Suprafața totală a terenurilor agricole constituie 19 067,5 ha. Pe aceste terenuri sunt cultivate preponderent culturi de câmp: grâu, orz, porumb, floarea-soarelui etc.

Există un potențial mare de dezvoltare a culturilor de valoare înaltă datorită amplasării geografice de-a lungul râului Nistru și existenței posibilităților de irigare. Până în acest moment, acest potențial este exploatat doar parțial, cultivându-se anual culturi de valoare adăugată înaltă precum legume (205 ha), cartofi (30 ha) și altele. Pe o suprafață de 1265 ha sunt plantate livezi, dintre care majoritatea sunt cu o productivitate scăzută. În același timp, se plantează anual livezi noi. În 2019, au fost înființate 90 ha de livezi noi, dintre care 8 ha de nuci. Viile constituie

circa 55 ha, din care 30 ha soiuri de masă și 25 ha soiuri de vin. Pe parcursul anului 2019, s-au sădit încă 20 ha de viță-de-vie. În satul Ustia activează cea mai mare pepinieră viticolă din republică.

Turismul reprezintă un sector cu potențial enorm de dezvoltare în raionul Dubăsari, dar care încă nu a fost exploatat la maximum. Potențialul acvatic al localităților amplasate de-a lungul râului Nistru, relieful spectaculos, monumentele arhitecturale sunt doar câteva din patrimoniul turistic al raionului. În prezent, există aproximativ 10 companii care prestează diferite servicii conexe sectorului de turism (cazare, activități de recreere și agrement etc.). Unele din acestea sunt: Î.M. Centrul de odihnă pentru copii și tineret „Prietenia”, “Nistru”, Sanatoriul „Struguraș”, Complexul Eco-turistic „Casa Pescarului”, Pensiunea agroturistică „Fata Morgana” și Baza de agrement “LaPopas”.

5.2. Cooperare și relaționare locala

Cooperarea între agenții economici din raionul Dubăsari este încă rudimentară. O platformă raională care să stimuleze comunicarea și colaborarea între agenții economici nu există. Colaborările între agenții economici sunt mai degrabă ad-hoc și poartă un caracter sporadic fără o viziune pe termen mediu și lung privind colaborarea locală și dezvoltarea lanțurilor valorice care să creeze valoare adăugată înaltă în raionul Dubăsari.

Una dintre cele mai eficiente forme de colaborare a agenților economici din raion reprezintă asocierea fermierilor în Asociații de Utilizatori de Apă pentru Irigații (AUAI). Rolul acestor asociații este de a asigura gestiunea eficientă a sistemelor de irigare existente pe teritoriul raionului Dubăsari. Astfel, fermierii care se află în zonele acoperite de sistemele de irigare și doresc să beneficieze de servicii de irigare a terenurilor pot să facă acest lucru devenind membri ai unei astfel de asociații și plătiind o cotizație de membru și un tarif pentru fiecare metru cub de apă utilizat. Pe teritoriul raionului Dubăsari există 2 asociații de acest gen:

- AUAI Coșnița, care are în gestiune infrastructura de irigare care a fost reabilitată cu suportul Fondului Provocările Mileniului și care acoperă o suprafață de peste 3000 ha pe teritoriul satelor Coșnița și Pîrîta. Asociația dispunea în decembrie 2019 de aproximativ 145 de membri.
- AUAI Holercani-Ustia, care a fost creată pentru a gestiona infrastructura de irigare din localitățile Holercani și Ustia. În prezent, clădirile stațiilor de pompare se află într-o stare proastă, dar urmează a fi renovate pe parcursul anilor 2020-2021, cu suportul Fondului de Dezvoltare Durabilă din Moldova.

Chiar dacă prezența sistemelor de irigare reprezintă un avantaj foarte mare de care pot să beneficieze fermierii, doar aproximativ 20% din suprafața totală se irigă. Acest lucru se întâmplă inclusiv din cauza interesului scăzut din partea fermierilor de a consolida terenuri care se află în aria de irigare, de a achiziționa în comun utilaje de irigare și de a se asocia în vederea comercializării producției.

Colaborarea dintre administrația raionului, mediul de afaceri și societatea civilă este dinamică dar de cele mai multe ori aceasta este unidirecțională. Inițiativa pentru consultare și implicare vine mai mult din partea conducerii raionului decât din partea mediului de afaceri sau societății civile, odată ce mecanismele de participare în procesele de luare a deciziilor nu sunt pe deplin cunoscute de către mediul de afaceri. Administrația raionului efectuează permanent deplasări în teritoriu, organizează consultări publice asupra aspectelor care vizează activitatea mediului de

afaceri (inclusiv consultări privind aprobarea bugetului raional), dar și oferă suport direct pentru agenții economici pentru a se asocia și participa la diferite târguri, expoziții și festivaluri împreună. Există câteva asociații active care au fost create pentru a promova interesele agenților economici, precum „Asociația apicultorilor MEPRO”, „Asociația Producătorilor Agricoli NISTRU - COCIERI platoul Cocieri raionul Dubăsari”, însă acestea nu sunt foarte active.

5.3. Administrație prietenoasă cu businessul, transparentă și necoruptă

Consiliul Raional Dubăsari a făcut progrese semnificative la capitolul transparență în ultimii ani. Conform studiului privind transparența în activitatea raioanelor din Republica Moldova elaborat de IDIS Viitorul, raionul Dubăsari a înregistrat în 2020 o creștere cu 19% față de anul 2018, înregistrând un scor general de 46% (100% fiind maximum). Astfel, raionul Dubăsari se află acum pe poziția a 11-a, avansând cu 11 poziții față de anul 2018, când a fost realizat ultimul clasament. Conform aceluiași studiu, la capitolul transparență în achiziții publice și administrarea proprietății publice, raionul Dubăsari a obținut 0%.

Direcția economie, buget și finanțe a Consiliului Raional Dubăsari este principala structură responsabilă nemijlocit de dezvoltarea mediului de afaceri din raion. Aceasta realizează regulat vizite de informare a agenților economici din raion privind măsuri de susținere care pot fi oferite de CR, dar și de autoritățile centrale. La fel, în cadrul acestor vizite sunt comunicate principalele provocări cu care se confruntă oamenii de afaceri și modul în care ar putea autoritățile locale să îi ajute să le depășească.

Crearea condițiilor favorabile pentru mediul de afaceri și atragerea de noi investitori în raion reprezintă priorități de bază ale Consiliului Raional Dubăsari. Odată ce Consiliul Raional nu dispune de pârghii fiscale suficiente de a stimula dezvoltarea mediului antreprenorial, sunt identificate alte forme de susținere și promovare a antreprenorilor din raion. Ca urmare a deciziei Consiliului Raional Dubăsari Nr. 04-04 din 25.09.2012, a fost înființat Incubatorul de Afaceri din Dubăsari care își are sediul în comuna Coșnița. Pe lângă suport informațional, incubatorul oferă și condiții preferențiale de locațiune pentru rezidenții săi, în așa fel încât aceștia să își poată minimiza costurile în primii ani de dezvoltare a afacerilor. Consiliul Raional Dubăsari, împreună cu Consiliul Local al satului Pîrîta au susținut crearea subzonei Zonei Economice Libere (ZEL) Bălți prin acordarea unui teren de aproximativ 7.5 ha în apropierea traseului auto R5 Chișinău-Budești-Vadul lui Vodă. Raza de influență a zonei libere pe piața forței de muncă se va extinde la 20-25 km, fapt care va îmbunătăți situația social-economică a localităților învecinate.

5.4. Acces la finanțare

În pofida existenței unui număr destul de mare de programe de finanțare cu componentă de grant, agenții economici din raionul Dubăsari au o capacitate limitată de atragere a acestor resurse. Acest lucru se datorează în primul rând capacităților limitate de scriere și implementare a proiectelor odată ce majoritatea agenților economici nu dispun de personal calificat în acest sens. De asemenea, atragerea surselor nerambursabile reprezintă și o ”ieșire din zona de confort” pentru agenții economici odată ce aceștia trebuie să demonstreze transparență maximă și să raporteze permanent organizației finanțatoare. Principalii finanțatori care oferă mijloace financiare nerambursabile sunt IFAD, USAID, PNUD, People in Need etc. În raionul Dubăsari, nu există prestatori privați de servicii de atragere de fonduri și nici Consiliul Raional nu acordă așa suport pentru antreprenori.

Conform informațiilor colectate de la agenții economici, orice suport care ar putea fi oferit de către Consiliul Raional în acest sens ar putea fi util. Suportul ar putea fi unul informativ, ajutând agenții economici să fie la curent cu toate oportunitățile de finanțare sau chiar un suport direct, prin care Consiliul Raional contribuie (cu resurse interne sau cu resurse umane contractate din exterior) nemijlocit la scrierea și gestionarea proiectelor.

O sursă tradițională de finanțare o reprezintă creditele bancare. Conform informațiilor colectate de la antreprenori, condițiile de creditare înaintate de băncile comerciale sunt nefavorabile antreprenorilor din cauza procentului mare de rambursare a creditului și valoarea mare a gajului necesar pentru obținerea creditului. La acest capitol, administrația raionului are pârghii foarte limitate odată ce politica de creditare a antreprenorilor este dictată la nivel central de conducerea băncilor și nu poate fi influențată în fiecare raion în parte.

5.5. Terenuri și infrastructură

Raionul Dubăsari dispune de o infrastructură relativ bună care vine în sprijinul activității antreprenorilor. Conform Indicelui de competitivitate raională lansat de IDIS Viitorul în 2017, raionul Dubăsari ocupa locul 11 dintre cele 35 de APL de nivel II evaluate. Printre elementele concrete ale infrastructurii cu care se evidențiază raionul Dubăsari este calitatea infrastructurii rutiere, care plasează raionul pe locul 3 din 35. În prezent, raionul dispune de 13,4 km de drumuri naționale, 65.1 km drumuri raionale și 384 km drumuri locale (din care 64 km sunt asfaltate). Transportul rutier asigură toate localitățile raionului cu rute suburbane.

Una dintre cele mai mari provocări logistice din raion este conectarea celor două maluri ale Nistrului. Pentru a evita punctul de control transnistrean de la Dubăsari prin care agenții economici sunt impuși să plătească anumite taxe pentru mărfurile pe care le transportă, aceștia utilizează podul plutitor care face legătura dintre cele două maluri ale Nistrului în preajma satelor Molovata Nouă și Molovata. Acest pod plutitor însă, are o capacitate limitată de transport (circa 35 automobile într-o încărcătură), circulă doar în timpul zilei și este într-o condiție tehnică nesatisfăcătoare.

CR Dubăsari nu deține în proprietate suprafețe mari de terenuri. Mai exact, suprafața totală a terenurile care sunt deținute de acesta este de 32,41 ha. Cu toate acestea, în cazurile în care se identifică un anumit potențial investitor care are nevoie de terenuri pentru a-și dezvolta afacerea, CR depune eforturi pentru a identifica aceste terenuri din cele care sunt în proprietatea APL de nivel I. Așa a fost și cazul cu alocarea terenului de aproximativ 7.5 ha pentru crearea subzonei ZEL Bălți în satul Pîrîta, când CR a încurajat Consiliul Local să acorde acest teren odată ce bugetul local va avea de câștigat de pe urma acestei investiții.

Solul, în cea mai mare parte este cernoziom, cu un potențial mare pentru dezvoltarea agriculturii. De asemenea, raionul Dubăsari dispune de un potențial foarte mare pentru dezvoltarea viței-de-vie datorită existenței unui „terroir” bun pentru vinurile cu un caracter puternic.

Incubatorul de afaceri reprezintă o platformă foarte importantă de dezvoltare a afacerilor nou înregistrate. În prezent există 16 rezidenți în Incubatorul de Afaceri, ceea ce reprezintă o capacitate de ocupare de aproximativ 85%. Unul dintre cele mai importante avantaje pentru rezidenții incubatorului este prețul redus pentru locațiune a spațiului pentru desfășurarea activităților, care este mult sub prețul pieței. În primul an rezidenții plătesc 15 MDL/m², în al

doilea an - 25 MDL/m² iar în anul trei - 35 MDL/m². În incinta incubatorului își desfășoară activitatea companii din diferite domenii, inclusiv școli auto, frizerii, servicii de contabilitate etc.

5.6. Cadrul de reglementare și instituțional

CR Dubăsari are o comunicare eficientă cu agenții economici în vederea eliberării diferitor autorizații. Conform atribuțiilor care îi revin, CR eliberează certificate de urbanism și autorizații de construcție, autorizații de desființare și demolare etc. Modelele acestor documente nu sunt expuse pe pagina web a CR și nici nu există o rubrică destinată expres mediului de afaceri.

Consiliul Raional Dubăsari are un rol foarte important în facilitarea accesului agenților economici după traseul Râbnița-Tiraspol, teritoriu care este controlat abuziv de așa-zisele autorități transnistrene. Pentru ca aceștia să poată să transporte fertilizantii la câmpuri și ulterior să își transporte roada, Consiliul Raional trebuie să elibereze diferite acte care să confirme destinația și cantitatea mărfurilor și în baza acestor acte agenții economici pot traversa acest punct. Mai mult, CR este responsabil de evidența cadrelor din aceste întreprinderi pentru libera circulație și activitate a acestora pe terenurile respective.

5.7. Abilități și capital uman, Incluziune

Rata scăzută a natalității și emigrarea forței de muncă din ultimii ani, atât în afara granițelor raionului cât și peste hotare, a contribuit la creșterea numărului populației de vârstă înaintată și accentuarea procesului de îmbătrânire demografică în raion. Potrivit datelor statistice de la începutul anului 2020, populația raionului este cca 35 mii persoane. Structura acesteia după sexe este similară întregului teritoriu al Republicii Moldova și constituie 49% populație masculină și 51% populație feminină. Astfel, copiii de vârstă 0-14 ani constituie 5784 din numărul total al populației prezente, populația în vârstă de 15-29 ani constituie 8408 din populația totală, cea cuprinsă între 30-44 ani – 8056 persoane, populația în vârstă de 45-59 ani constituie – 7239 persoane, iar peste vârsta aptă de muncă – 17% din populația totală a raionului.

Chiar dacă în raionul Dubăsari nu există nici o instituție de învățământ superior, mediu de specialitate sau tehnic - proximitatea față de Chișinău poate favoriza atragerea personalului calificat în raion. Acesta este inclusiv unul din motivele pentru care ZEL Bălți a decis crearea unei subzone în localitatea Pîrîta, care se află la o distanță de aproximativ 26 km de Chișinău. Conform studiului de fezabilitate, această subzonă urmează să atragă aproximativ 500 de muncitori calificați dintr-o rază de 20-25 km.

Numărul șomerilor din raion este în creștere în ultimii ani. În primul semestru al anului 2020, erau înregistrați 616 șomeri, comparativ cu 414 în 2019. Această creștere a numărului de șomeri are loc atât pe fondul scăderii numărului de locuri de muncă cât și creșterii numărului persoanelor care nu aveau o ocupație anterior dar au decis în 2020 să se înregistreze în calitate de șomeri. Chiar dacă în raion există un număr semnificativ de persoane care sunt în căutarea unui loc de muncă, competențele de care dispun acestea nu corespund neapărat cu cele care sunt căutate de angajatori. Astfel, se atestă o discrepanță clară între oferta calitativă a forței de muncă și cererea angajatorilor, fapt ce este caracteristic pentru tot teritoriul Republicii Moldova. În special, o îngrijorare mai mare se observă din partea agenților economici care vor să investească în domenii de activitate netradiționale pentru raion și pentru care este necesară forță de muncă de înaltă calificare (viitorii rezidenți ai subzonei ZEL Bălți din Pîrîta, de exemplu). Cu toate acestea, apropierea de orașul

Chișinău poate constitui o soluție în acest sens atât pentru a atrage personal calificat din Chișinău cât și pentru a facilita procesul de instruire și formare în capitală a persoanelor din raion.

5.8. Poziționare externă și marketing

Raionul Dubăsari are o amplasare geografică care îi oferă o serie de avantaje competitive, dar și dezavantaje față de alte raioane. Platoul Coșnița este situat la o distanță de aproximativ 35 km de capitala Republicii Moldova – orașul Chișinău și la aproximativ 40 km de Aeroportul Internațional Chișinău. În același timp, celelalte două platouri sunt mai depărtate de orașul Chișinău, platoul Ustia aflându-se la o distanță de aproximativ 68 km iar platoul Cocieri – la o distanță de aproximativ 80 km (prin intermediul podului plutitor Molovata). Distanța scurtă a platoului Coșnița și infrastructura relativ bună de pe toate platourile constituie avantaje foarte importante pentru dezvoltarea economică a raionului.

Principalul avantaj competitiv al raionului îl reprezintă potențialul turistic. Printre principalele elemente ale patrimoniului turistic sunt:

- Fondul vechi (case tradiționale vechi, garduri din piatră etc.);
- Elementele geografice (curenți de aer favorabili pentru practicarea zborului cu parapanta, bazinul râului Nistru cu o lățime considerabilă (aproximativ 2 km), peisajele stâncoase, minele de piatră etc.);
- Monumente istorice (35 monumente istorice și de arhitectură; 19 situri arheologice, 34 opere comemorative de război, doi stejari a lui A. Suvorov în localitatea Pîrîtași o pădure cu 14 stejari seculari pe traseul Pîrîta - Chișinău; Peștera pe Malul Nistrului din s. Molovata; Casa-muzeu a cineastului Vlad Ioviță din localitatea Cocieri; Canionul cu flora specifică în localitatea Oxentea; Humăria în s. Ustia; Hidrocentrala Dubăsari în s. Ustia; Ambrazura din s. Coșnița; Schitul rupestru din s. Pohrebea).

Chiar dacă până acum nu a existat un program de dezvoltare a turismului la nivelul raionului, au apărut mai multe inițiative private de a organiza evenimente culturale și artistice care atrag un număr considerabil de turiști. Unul dintre cele mai populare evenimente din țară este festivalul de tradiții populare "IA MANIA", care se organizează anual în satul Holercani.

În anul 2020, a fost lansată o inițiativă privată care își propune să reabiliteze patrimoniului cultural și istoric din localitățile rurale ale Moldovei numit "Renaștem satele Moldovei". Una din primele obiecte de valoare care urmează să fie restabilite în cadrul acestui program este "Muzeul Țăranului" din localitatea Molovata Nouă. Acest muzeu își propune să devină un punct de atragere a turiștilor și să ofere acestora o serie de experiențe rurale inedite care se vor extinde pe un teritoriu mai larg al raionului Dubăsari.

6. Analiza SWOT

Puncte tari	Puncte slabe
▪ Existența unui patrimoniu turistic valoros în raion: 35 monumente istorice și de arhitectură; 19 situri arheologice; 34 opere comemorative de război, o peșteră; Hidrocentrala Dubăsari; Schitul rupestru din s. Pohrebea; ▪ Amplasarea favorabilă față de capitala țării și Aeroportul Internațional Chișinău (aproximativ 40 km – Platoul Coșnița); ▪ Existența unor antreprenori care au creat evenimente/lucruri de valoare, cunoscute la nivel național (Festivalul „IA Mania” și ”Hodina”, „Muzeul Țăranului” și altele); ▪ Amplasarea localităților din raion în preajma râului Nistru ce reprezintă o resursă importantă pentru irigații și alte activități pentru care este necesară prezența unui bazin acvatic; ▪ Existența sistemului de irigare de la Coșnița și Pîrîta reabilitat recent și AUA Coșnița care gestionează acest sistem; ▪ Existența AUA Holercani – Ustia care urmează să gestioneze utilizarea sistemului de irigare care va fi reparat din resursele FDD; ▪ Atitudinea pro-activă a APL de nivel I și II pentru dezvoltarea și promovarea mediului de afaceri din raion; ▪ Transparență în creștere în activitatea Consiliului Raional; ▪ Rețea densă de drumuri în raion de o calitate bună pentru activități economice; ▪ Clima favorabilă pentru dezvoltarea agriculturii.	▪ Mediul impredictibil și periculos de activitate pentru agenții economici care dețin terenuri după traseul Râbnița-Tiraspol; ▪ Lipsa unei platforme de comunicare și colaborare între mediul de afaceri din raion; ▪ Competențe limitate ale agenților economici de atragere a fondurilor nerambursabile pentru dezvoltarea afacerilor; ▪ Amplasarea geografică dezavantajoasă a platoului Cocieri care pune în dificultate activitatea agenților economici (accesul pe malul stâng poate fi realizat doar prin podul plutitor); ▪ Interes scăzut din partea agenților economici pentru cooperare cu alți agenți economici și cu APL de nivel I și II. ▪ Numărul limitat de ONG-uri active constituite de agenții economici pentru a le apăra drepturile și a contribui la promovarea și dezvoltarea acestora.
Oportunități	Riscuri
▪ Oportunități de valorificare a patrimoniului turistic din raion; ▪ Interesul sporit față de obiectivele turistice naționale ca urmare a restricțiilor de călătorie impuse de pandemia Covid-19; ▪ Deschiderea subzonei ZEL Bălți va crea aproximativ 500 de locuri de muncă; ▪ Efectul de spill-over pe care ar putea să îl producă subzona ZEL Bălți privind apariția și/sau dezvoltarea afacerilor conexe; ▪ Subzona ZEL Bălți poate deveni un Hub regional de logistică și aprovizionare inovativă pentru IMM-uri; ▪ Posibilitatea de a atrage muncitori calificați și necalificați din mun. Chișinău; ▪ Posibilitatea de accesare și aplicare la surse/ fonduri de finanțare naționale și internaționale (USAID, GIZ, PNUD etc.).	▪ Imediata vecinătate cu separatiștii din stânga Nistrului, care ar putea să afecteze activitatea agenților economici; ▪ Emigrarea masivă a cetățenilor din raion atât spre capitală cât și peste hotare; ▪ Pandemia Covid-19 ce determină scăderea drastică a numărului de turiști de peste hotare; ▪ Lipsa investițiilor în patrimoniul turistic al raionului.

7. Viziunea și obiectivele

Viziunea strategică

Raionul Dubăsari este cel mai atractiv raion din punct de vedere turistic și investițional din Moldova

Principalele obiective

Obiectivul 1: Dezvoltarea patrimoniului turistic al raionului Dubăsari și creșterea numărului de turiști care vizitează raionul cu 30% până în 2023.

Obiectivul 2: Crearea și implementarea până în 2023 a cel puțin două programe de susținere a antreprenoriatului pentru tinerii și femeile din raionul Dubăsari.

8. Planul de acțiuni

Elementele constitutive	Obiectivele principale	Acțiuni / Idei de proiect	Durata (start/finiș)	Partenerii implicați	Costul estimat (MDL și echivalentul în Euro)	Produse (output) indicatori și ținte	Rezultate (outcome) Indicatori și ținte
	1. Dezvoltarea patrimoniului turistic al raionului Dubăsari și creșterea numărului de turiști care vizitează raionul cu 30% până în 2023.	1.1. Crearea unui grup de lucru la nivelul raionului Dubăsari pentru coordonarea procesului de dezvoltare a turismului în raion	Decembrie 2020 - continuu	Agencia de Inspectare și Restaurare a monumentelor; Agenția Moldsilva Agenți economici din raion.	50000 MDL 2500 Euro	Un grup de lucru creat și funcțional; Minimum 7 persoane selectate în grupul de lucru; Minimum 5 ședințe anual desfășurate.	Raionul Dubăsari dispune de o viziune clară privind dezvoltarea turismului; Elemente de identitate (slogan, brandbook) ale raionului elaborate, consultate cu publicul larg și aprobate
		1.2. Inventarierea patrimoniului turistic al raionului	Martie - Mai 2021	Agencia de Investiții; Agenția de Inspectare și Restaurare a monumentelor	15000 MDL 750 Euro	Un studiu privind patrimoniul turistic al raionului elaborat Un catalog al tuturor elementelor din patrimoniul turistic elaborat	Autoritățile și grupul de lucru pentru dezvoltarea turismului în raion cunosc despre întreg patrimoniul turistic al raionului
		1.3. Crearea unui centru de informare turistică	Ianuarie – Decembrie 2021	ADR Centru; Asociația de Dezvoltare a Turismului în Moldova	350000 MDL 17500 Euro	Un centru de informare turistică creat	Turiștii care vizitează raionul Dubăsari sunt informați despre oferta turistică al raionului
		1.4.	Ianuarie	Agencia de	4000000	Un traseu turistic al	Turiștii au parte de

**Plan de dezvoltare economică locală
a raionului Dubăsari**

		Amenajareatraseului turistic local cu 4 belvedere	2021 – Decembrie 2022	Investiții; Agenția de Inspectare și Restaurare a monumentelor;	MDL 200000 Euro	raionului amenajat, cu drumuri de acces, cu indicatoare și panouri informative și cu 4 locuri de belvedere amenajate (Holercani, Marcăuți, Molovata Nouă, Pohrebea)	experiențe bine organizate și sigure Oportunități pentru dezvoltarea serviciilor de ghidare turistică
		1.5. Construcția scării cu cele mai multe trepte din Moldova	Iulie 2021 – Decembrie 2021	ADR Centru	1000000 MDL 500000 Euro	Obiectul de atracție turistică ”Scara cu cele mai multe trepte” construit în localitatea Holercani	Turiștii beneficiază de experiențe și obiective turistice inedite
		1.6. Finalizarea construcției ”Casa prieteniei” care se află în proprietate Consiliului Raional	Ianuarie 2021 – Decembrie 2022	ADR Centru; Județul Buzău, Romania	5000000 MDL 250000 Euro	Baza de odihnă este reabilitată complet	Capacitatea de cazare, alimentare și de oferire de servicii de divertisment a raionului Dubăsari crește „Casa prieteniei” aduce venituri la bugetul Consiliului Raional
		1.7. Amenajarea zonei din preajma stejarului lui Suvorov	Martie 2021 - Mai 2021	ADR Centru	250000 MDL 1250 Euro	Bloc sanitar amplasat în preajma obiectului turistic; Loc pentru recreere (masă, scaun, foișor) amenajat	Destinația turistică ”Stejarul lui Suvorov” atrage turiști care contribuie la dezvoltarea economiei locale
		1.8. Dezvoltarea serviciilor publice pentru susținerea	Ianuarie 2021 – Decembrie	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării	527301051 MDL 26365053	Minimum 5 localități conectate la canalizare și apeduct	Cetățenii și turiștii au parte de condiții sanitare decente

**Plan de dezvoltare economică locală
a raionului Dubăsari**

		destinațiilor turistice (Construcția rețelelor de canalizare și apeduct în localitățile raionului)	2022	Regionale și Mediului	Euro		
	2. Creare a și implementarea până în 2023 a cel puțin două programe de susținere a antreprenoriatului pentru tinerii și femeile din raionul Dubăsari.	2.1. Extinderea incubatorului de afaceri prin două sucursale pe platoul Cocieri și platoul Ustia	Ianuarie 2022 – Decembrie 2022	ODIMM	600000 MDL 30000 Euro	Cele două sucursale ale incubatorului create pentru a găzdui minimum 20 rezidenți	Incubatorul prestează minimum 3 servicii de suport în afaceri; Minimum 20 de rezidenți (unici) în cele două sucursale timp de un an
		2.2. Acordarea sprijinului financiar pentru afacerile din raion conduse de femei	Ianuarie 2021 – Decembrie 2022	PNUD Moldova	1400000 MDL 70000 Euro	Minimum 3 afaceri susținute financiar	Afacerile din raion conduse de femei și-au crescut cifra de afaceri cu minimum 10% ca urmare a suportului oferit

3. Mecanismul de finanțare

Acțiuni	Costul estimat	Sursele de finanțare				Lacune de finanțare	Remarci
		Bugetul local	Bugetele nivelurilor superioare	Business	Donatori		

**Plan de dezvoltare economică locală
a raionului Dubăsari**

			e				
1.1.Crearea unui grup de lucru la nivelul raionului Dubăsari pentru coordonarea procesului de dezvoltare a turismului în raion	50000	0	10000	10000	30000		
1.2.Inventarierea patrimoniului cultural-natural-istoric turistic al raionului	15000	0	10000	10000	130000		
1.3 Crearea unui centru de informare turistică	350000	0	20000	50000	280000		
1.4. Amenajarea traseului turistic local cu 4 belvedere	4000000	80000	0	20000	3900000		
1.5. Construcția scării cu cele mai multe trepte din Moldova	1000000	20000	10000	0	970000		
1.6. Finalizarea construcției "Casa prieteniei" care se află în proprietate Consiliului Raional	5000000	100000	250000	10000	4640000		Proiectul este început, investiții realizate în sumă de 1200000 Lei
1.7. Amenajarea zonei din preajma stejarului lui Suvorov	250000	10000	60000	30000	150000		
1.8. Dezvoltarea serviciilor publice pentru susținerea destinațiilor turistice	527301051	1000000	0	100000	526201051		
2.1. Extinderea incubatorului de afaceri prin doua sucursale pe platoul Cocieri si platoul Ustia	600000	20000	100000	100000	380000		
2.2. Acordarea sprijinului financiar pentru reziliența afacerilor din raion	1400000	0	20000	180000	1200000		
Total MDL	539966051	1230000	480000	510000	537881051		
Total EUR	26 998 303	61500	24 000	25 500	26 894 053		

4. Indicatorii și mecanismele de monitorizare

Acțiuni	Data începerii – Data finalizării	Rezultate așteptate Lunile 1-6	Rezultate așteptate Lunile 7-12	Rezultate așteptate Lunile 13-18	Rezultate așteptate Lunile 19-24
1.1 Crearea unui grup de lucru la nivelul raionului Dubăsari pentru coordonare procesului de dezvoltare a turismului în raion	Decembrie 2020 - continuu	Anunț public privind formarea grupului de lucru pe www.dubasari.md Membrii grupului de lucru identificați. Regulamentul de activitate elaborat și aprobat.	Sarcinile grupului de lucru executate. Inițiativele de dezvoltare a turismului sunt consultate permanent cu grupul de lucru.	Sarcinile grupului de lucru executate. Inițiativele de dezvoltare a turismului sunt consultate permanent cu grupul de lucru.	Sarcinile grupului de lucru executate. Inițiativele de dezvoltare a turismului sunt consultate permanent cu grupul de lucru.
1.2 Inventarierea patrimoniului cultural-natural-istoric turistic al raionului	Martie -Mai 2021	Caiet de sarcini elaborat. Echipa de experți contractată.	Realizarea efectivă a inventarierii. Transpunerea concluziilor în planurile de lucru relevante.	Portofoliul de obiective culturale-naturale-istorice identificate, este făcut public pe www.dubasari.md	Portofoliul de obiective culturale-naturale-istorice identificate, este făcut public pe www.dubasari.md
1.3 Crearea unui centru de informare turistică	Ianuarie – Decembrie 2020	Parteneriat stabilit cu ADR Centru și Asociația de Dezvoltare a Turismului în Moldova	Centrul este renovat și dotat cu toate cele necesare. Patrimoniul turistic este identificat.	Centrul este funcțional și ghidează turiștii.	Centrul este funcțional și ghidează turiștii.
1.4 Amenajarea traseului turistic local cu 4 belvedere	Ianuarie 2021 – Decembrie 2022	Conceptul de traseu turistic a fost elaborat cu participarea grupului de lucru.	Terenurile pentru belvedere au fost identificate și protejate de consiliile locale.	Sursele financiare pentru amenajare au fost identificate. Lucrările de amenajare au fost demarate.	Traseul turistic cu cele 4 belvedere a fost deschis pentru turiști.
1.5 Construcția scării cu cele mai multe trepte din	Iulie 2021 – Decembrie 2021	Locul de amplasare a fost identificat	Sursele financiare pentru construcție au	Lucrările de construcție au fost demarate.	Scara cu cele mai multe trepte a fost inaugurată.

**Plan de dezvoltare economică locală
a raionului Dubăsari**

Moldova		împreună cu primăria Holercani.	fost identificate.		
1.6 Finalizarea construcției ”Casa prieteniei” care se află în proprietate Consiliului Raional	Ianuarie 2021 – Decembrie 2022	Sursele financiare pentru construcție au fost identificate. Lucrările de construcție au fost demarate parțial.	Sursele financiare pentru construcție au fost identificate. Lucrările de construcție au fost demarate parțial.	Lucrările de construcție au fost demarate integral.	”Casa prieteniei” a Consiliului Raional Dubăsari a fost inaugurată.
1.7 Amenajarea zonei din preajma stejarului lui Suvorov	Martie 2021 - Mai 2021	Concept de amenajare a zonei elaborat. Sursele financiare pentru amenajare au fost identificate.	Lucrările de construcție au fost demarate. Zona amenajată și deschisă pentru publicul larg.	Zona amenajată și deschisă pentru publicul larg.	Zona amenajată și deschisă pentru publicul larg.
1.8 Dezvoltarea serviciilor publice (canalizare, apeduct, gestionarea deșeurilor solide) pentru susținerea destinațiilor turistice	Ianuarie 2021 – Decembrie 2022	Potențiali finanțatori identificați.	Sursele financiare pentru dezvoltarea serviciilor publice au fost identificate parțial.	Sursele financiare pentru dezvoltarea serviciilor publice au fost identificate parțial.	Serviciile publice au fost demarate în funcție de sursele financiare identificate.
2.1 Extinderea incubatorului de afaceri prin doua sucursale pe platoul Cocieri si platoul Ustia	Ianuarie 2022 – Decembrie 2022	Conceptul de extindere a incubatorului elaborat și coordonat cu ODIMM	Locațiile pentru cele doua sucursale identificate.	Lucrările de amenajare au fost demarate.	Sucursalele au fost deschise pentru antreprenori. Cel puțin 5 rezidenți identificați.
2.2 Acordarea sprijinului financiar pentru reziliența afacerilor din raion	Ianuarie 2021 – Decembrie 2022	Identificarea surselor potențiale de finanțare.	Înstruirea antreprenorilor potențiali beneficiari.	Facilitarea comunicării dintre donatori și antreprenorii din raion, beneficiarii finali.	Facilitarea comunicării dintre donatori și antreprenorii din raion, beneficiarii finali.

Anexa A. Procesul de elaborare a Planului de dezvoltare economică locală

În procesul de elaborare a planului de dezvoltare economică locală au participat:

Dmitri Popa, Vicepreședinte, Consiliul Raional Dubăsari;

Victoria Berzan, Specialist principal, Secția Juridică și Resurse Umane;

Eudochia Nicolaev, Șef secție, Secția Construcții, Gospodărie Comunală și Dezvoltarea Teritoriului;

Zinovia Sirițeanu, Specialist principal, Secția Construcții, Gospodărie Comunală și Dezvoltarea Teritoriului;

Maxim Verdeș, Primar, s. Ustia;

Petru Bondari, Consilier raional, agent economic;

Marina Pîslaru, Agent economic;

Ion Chirilov, Consilier raional;

Alexei Leahu, Primar s. Marcăuți.

Secretarul Consiliului raional

Maria JIMBEI